

Plan för energi och klimat

Uppföljning av nuläget (2023/2024) för
kommunfullmäktiges plan för energi och klimat

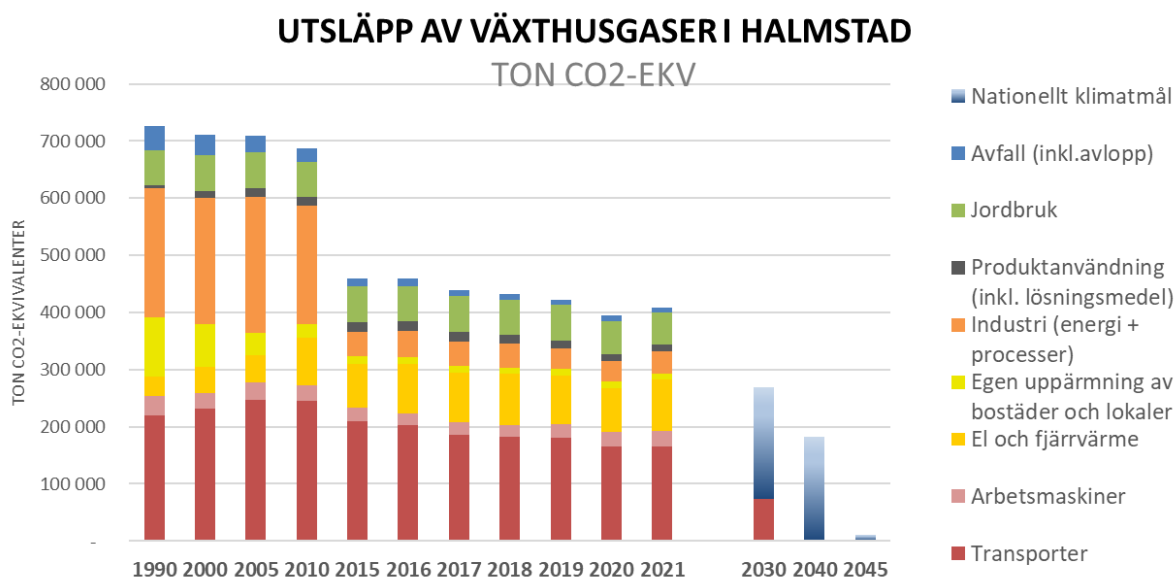

Kommunledningsförvaltningen

INLEDNING

Energi- och klimatplanen som kommunfullmäktige beslutade i juni 2021 ska förtydliga kommunens strategival för att bidra till att minska den globala temperaturökningen i linje med Parisavtalet. Den ska även synliggöra Halmstads strategiska arbete för en hållbar utveckling på energiområdet och visa kommunens position när kommunen i olika sammanhang kommunicerar med omvärlden, till exempel vid samverkan med andra aktörer eller ansökan om anslag för klimatinvesteringar och hållbar samhällsutveckling.

I nuläget är Halmstad långt ifrån att nå planens målsättning att minska utsläppen av växthusgaser med en takt som bidrar till att Parisavtalet uppnås. Enligt koldioxidbudgeten skulle Halmstads utsläpp behövt minska med cirka 15 procent per år från 2020 för att nå Parisavtalet. Perioden 2019–2021¹ har utsläppen totalt minskat med lite drygt 3,1 procent. Eftersom transporter, främst personbilar står för en stor del av utsläppen så kommer även den sänkta reduktionsplikten påverka negativt de kommande åren.

Utsläpp av klimatpåverkande gaser minskar inte i tillräckligt snabbt

Den klimatförändring som äger rum är mycket påtaglig. Halmstads utsläpp per invånare ligger något lägre än riksgenomsnittet men jämfört med liknande kommuner är utsläppen i Halmstad relativt höga. Transportsektorn är mest problematisk. Förutom de höga utsläppen av växthusgaser så orsakar den även andra utsläpp av kväveoxider och partiklar som har en negativ inverkan på luftkvaliteten. Den enskilt största utsläppskällan av växthusgaser från en anläggning är utsläppen från avfallsförbränningsanläggningen. Det handlar om att det finns mycket fossil plast som går till förbränning.

¹ Då 2020 var starkt påverkat av covid19-pandemin används 2019 som ett utgångsår. Utsläppsdata på kommunnivå för 2022 blir tillgängligt först i september 2024 och redovisas på [Nationella emissionsdatabasen \(smhi.se\)](https://www.smhi.se/nationella-emissionsdatabasen)

1) Då 2020 var starkt påverkat av covid19-pandemin används 2019 som ett utgångsår. Utsläppsdata på kommunnivå för 2022 blir tillgängligt först i september 2024 och redovisas på Nationella emissionsdatabasen (smhi.se).

En ökad elektrifiering och utveckling av energisystemet

Med en ökande elektrifiering av främst industri- och transportsektorn behövs en mer resurseffektiv användning av hela energisystemet. Det otrygga geopolitiska läget ökar behovet av att göra energisystemet mer robust. Halmstad växer och behovet av bostäder, skolor, infrastruktur och annan service ökar. Inom byggsektorn har klimatpåverkan från driftskedet minskat med mer energieffektiva byggnader. Det stora klimatavtrycket har därför förskjutits till byggfasen.

En av insatserna som energi- och klimatplanen lyfter fram är att ta fram ett klimatbokslut för att identifiera, kvantifiera och regelbundet följa upp klimatpåverkande utsläpp från kommunal verksamhet. Det beräknar även indirekta utsläpp och en del konsumtionsbaserade utsläpp som sker någon annan stans i världen där produkten framställs.

Ett årligt klimatbokslut tas fram sedan 2021 och redovisas för kommunstyrelsen. Den största andelen av kommunorganisationens utsläpp är relaterade till uppvärmning av fastigheter. Därefter utmärker sig utsläpp från kommunala måltider då livsmedel har ett högt klimatavtryck. Elektronik (inköpta skärmar, mobiltelefoner) ger också höga utsläpp tillverkningskedet. Jämfört med andra Hallandskommuner är utsläppen från egna fordon och tjänsteresor högt.

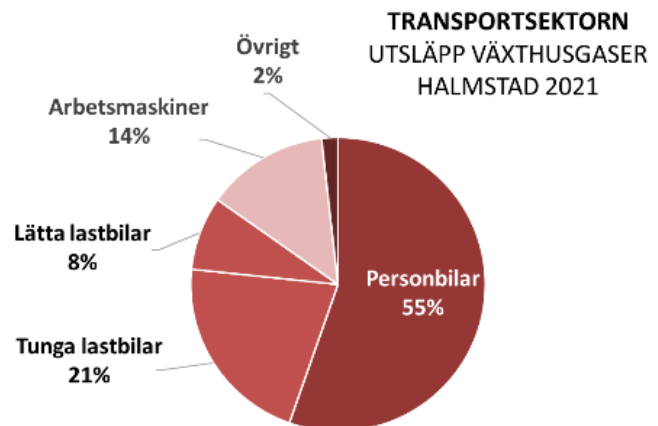
En kommun har inte full rådighet över utsläppen i den territoriella kommunen men kan på flera sätt styra energianvändning och energitillförsel mot en hållbar utveckling. Kommunen kan agera utifrån sina roller som offentlig aktör, myndighetsutövare, informatör, fastighetsägare, arbetsgivare eller som ägare till ett energibolag. I egenskap av dessa olika roller kan kommunen nå andra viktiga aktörer som producerar, distribuerar och använder energi.

Halmstads utbyggnadsplan får Sveriges arkitekters planpris 2024 för sitt nytänkande. Genom utbyggnadsplanens helhetsgrepp kan det bli enklare att styra mot hållbarhetsmålen i översiktsplanen.

1. ENERGIEFFEKTIVA OCH FOSSILFRIA TRANSPORTER

Från en uppåtgående trend så började de klimatpåverkande utsläppen från transportsektorn minska från år 2010. Under pandemiåret 2020 minskade utsläppen något mer men året därpå ökade de igen. Under perioden 2010–2021 har utsläppen från transportsektorn endast minskat med 27,5 procent.

Från 2024 förväntas dessutom utsläppen från transporter öka med anledning av att inblandning av förnybara bränslen i bensin och diesel sänks. Omställningen till elfordon har också bromsats när elbilstödet drogs in. Det kommer att bli svårt att nå det nationella 70-målet till 2030 om inte biltrafiken kraftigt minskar.

MÅL

1. Koldioxidutsläppen från vägtrafik minskar med 70 procent perioden 2010–2030

Bedömningen är att målet inte kommer att nås.

2018 hade utsläppen minskat med 24 procent sedan 2010. Senast tillgänglig utsläppsstatistik på kommunal nivå är 2021. Då var minskningen 27,5 procent jämfört med 2010.

Kommunens arbete med informationsinsatser om klimatsmartare resande till kommuninvånarna har fram till 2024 har begränsats till informationsmaterial på sociala media. Till EU:s trafikantvecka i september 2024 mobiliserar kommunen för en större kommunikationsinsats för mer hållbart resande i samverkan med flera aktörer

År 2021 fanns 152 publika laddpunkter i den geografiska kommunen. 67 av dessa finns på kommunala parkeringar. 2023 har antalet ökat till 418 publika laddpunkter.

HEM har planerat för en stor satsning på drygt 200 nya laddpunkter under 2024 som beviljats stöd från Klimatklivet. Närmare 80 som var planerade till kommunala besöksmål kommer inte att kunna genomföras på grund av förutsättningar för avtalstider och finansiering.

Kommunens satsningar har legat på att bygga ut laddmöjligheter för de kommunala verksamheterna. År 2023 fanns egna 124 laddpunkter installerade. Av kommunens cirka 600 egna fordon var då endast ett 70-tal fordon laddbara. Utbyggnaden fortsätter med budgeterade medel och möjliggör för snabbare övergång till laddbara fordon.

1.1 Fossilfria tjänsteresor och transporter senast 2025

Bedömningen är att målet inte kommer att nås.

Målet kommer inte att nås och klimatbokslutet visar att utsläpp från kommunens tjänsteresor är betydande. Uträkningen sker med GHG-protokollet och redovisar utsläpp från såväl kommunens egna fordon, hyrbilar, privat bil i tjänsten och resor med tåg och flyg samt hotellövernattningar.

Kommunens fordonspark består i huvudsak av fordon som drivs med fossila bränslen. Av de nya fordon som köpts in sedan 2021 så är fler än hälften fordon som tankas med bensin eller diesel. Även kommunens etanolfordon har de senaste åren tankats med bensin.

Näringslivet håller på att ställa om till förnybara drivmedel men saknar tankmöjligheter för fordonsgas och vätgas. Kommunen samverkar med flera aktörer för att få till lämpliga platser för både vätgas och fordonsgas för tunga fordon.

Upphandling har stärkt kraven på fossilfria transporter. En avtalsuppföljningsplan för köpta transporter startas upp under 2024. Den berör bland annat hyrbilar, flyttleveranser, varudistribution, entreprenadmaskiner.

Kommunen har antagna reseriktlinjer med en prioriteringsordning för hållbart resande. Rutinerna för att följa riktlinjerna varierar på arbetsplatserna. System för uppföljning av efterlevnad av reseriktlinjerna saknas. Ett klimatväxlingssystem som skulle kunna premiera mer hållbara resval för tjänsteresor är inte påbörjat.

1.2 Fossilfria arbetsmaskiner och tunga fordon fasas ut eller anpassas för biodrivmedel

Bedömningen är att det behövs fler insatser för att målet ska nås.

Även för arbetsmaskiner och tunga fordon så skärps kraven på fossilfria drivmedel vid upphandling och en avtalsuppföljningsplan för entreprenadmaskiner startas också upp under 2024.

Fordonsbokslut för tunga fordon och arbetsmaskiner i likhet med serviceförvaltningens redovisning av fordonsstatistik för lätta fordon har inte tagits fram.

2. RESURSEFFEKTIV OCH FOSSILFRI BEBYGGELSE

Energikrisen 2022 satte energieffektivisering på kartan vilket även syns i statistiken. Energi- och klimatrådgivarna fick en stor efterfrågan på rådgivning om energieffektivisering och solpaneler. Även laddare till elfordon. De arrangerade föreläsningar, studiecirkel till villaägare och nätverksträffar för bostadsrättsföreningar. Kommunen lanserade också en kampanj ”Nu skruvar vi ner. Tillsammans.” som rullades ut i sociala medier, annonser med enkla budskap i tidningen och på annonsplaceringar. Näringslivet bjöds in till informationsträffar om energieffektivisering.

Miljöinspektörerna tog hjälp av energi- och klimatrådgivare för att kunna ha ett större energifokus på drygt 40 av tillsynsbesöken under 2022–2023. Syftet var dialog och att inspirera samt att öka antalet nya eller uppdaterade energikartläggningar och energihushållningsplaner i enlighet med den nationella tillsynsstrategin.

Från 2027 kommer energiledningssystem att vara ett lagkrav för större bolag. Det blir ett nästa steg efter kraven på energikartläggning i större företag som redan är infört. HFAB använder sig redan av energiledningssystem. Kommunorganisationen har inte ett energiledningssystem men fastighetsavdelningen arbetar systematiskt med uppföljning av energianvändningen.

Resultat från energieffektiviseringsåtgärder följs upp men redovisas inte specifikt i verksamhetsplaner och affärsplaner. De nya kraven på energiledningssystem och även CSRD kommer sannolikt att kräva redovisning av åtgärder i årsboksluten. I första hand bolagen genom EU-direktiv men krav kan komma även på kommunorganisationen framöver.

Största delen av bebyggelsesektorns klimatavtryck ligger i byggfasen. Det handlar om materialval men även utsläpp från entreprenadmaskiner under byggfasen. Kommunerna får inte ställa särkrav vid markanvisningar, men genom att arbeta med hållbarhetsprogram kan det ge ramarna för exploatören. Det görs inte vid alla markanvisningar men inför detaljplanarbetet med Björkeslätt har ett hållbarhetsprogram tagit fram som även tar upp minskat klimatavtryck.

MÅL

1. Energianvändning (energi och effekt) i bebyggelse är i snitt 3 procent mer effektiv per år från år 2021 (Normalårskorrigerade tal kWh/m² A-temp, år i hela beståndet)

Bedömningen är att målet kommer att nås i den kommunala verksamheten men det är merosäkert om det kan nås för den geografiska kommunen.

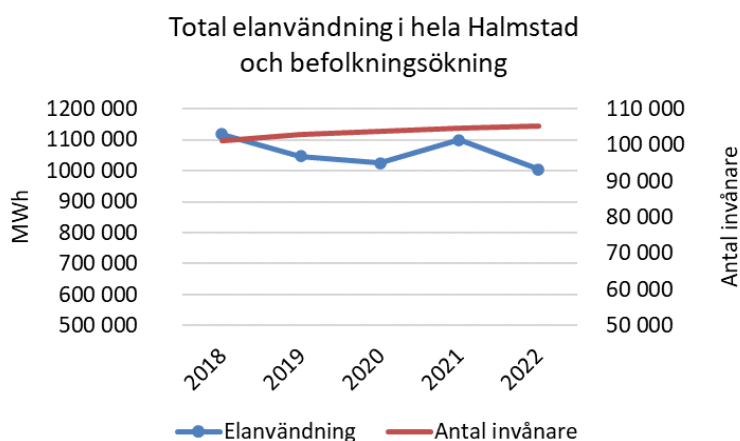
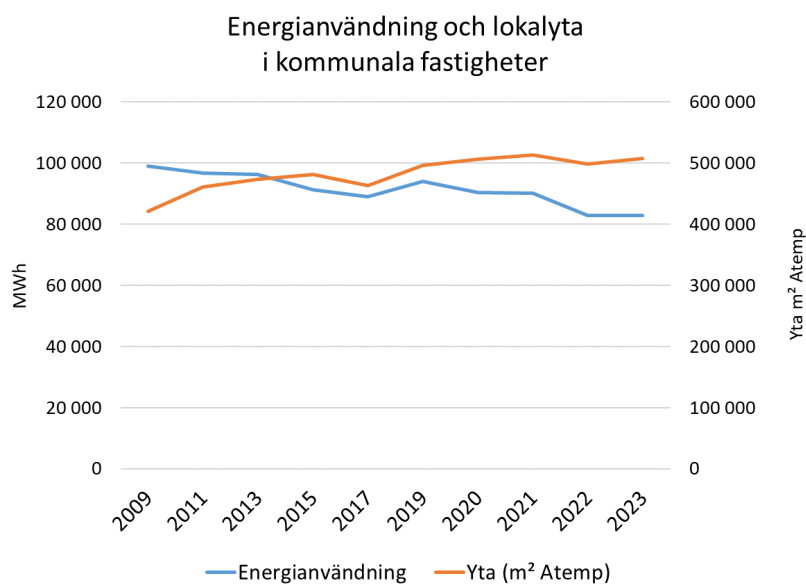
Den kommunala verksamheten når målet. Jämfört med 2019, året före pandemin, och 2023 så har energianvändningen (kWh/kvm A-temp) i den kommunala verksamhetens lokaler minskat energianvändningen med 14 procent.

Även den totala energianvändningen i kommunens fastighetsbestånd har en minskande trend trots att fastighetsbeståndet ökar.

För den geografiska kommunen så är det bara statistik för elanvändning som är tillgänglig för alla år. SCB:s statistik gör fjärrvärme, pellets, olja mm redovisas inte för alla år.

Sett till den geografiska kommunens totala elanvändningen för alla sektorer (industri, jordbruk, bebyggelse, transporter) så varierar elanvändningen mellan åren och det finns ingen direkt koppling till en ökande befolkning.

Under energikrisåret 2022 gick elanvändningen ner med 9 procent jämfört med 2021. Elanvändningen för småhus minskade med hela 18 procent det året. År 2023 redovisas i början av 2025.

2. År 2030 är all energianvändning inom bebyggelsesektorn fossilfri eller återvunnen energi (fjärrvärme/fjärrkyla)

Bedömningen är att det behövs fler insatser för att målet ska nås.

Fjärrvärme står för en stor del av uppvärmningen i centralorten. Den fossila andelen som används för uppvärmning minskar stadigt.

I kommunens fastighetsbestånd finns ett par oljeeldade fastigheter kvar. Mindre än 1 procent av kommunens totala energianvändning. De fastigheterna ska på sikt antingen ska rivas eller avyttras. Till de fastigheter som värms med gas upphandlas biogas. Kommunen köper förnybar el sedan 2013.

Energi- och klimatrådgivningen erbjuds kontinuerligt till kommuninvånare och näringsliv.

3. Minskad klimatpåverkan från byggsektorn

Bedömningen är att det behövs fler insatser för att målet ska nås.

Eftersom en stor del av klimatavtrycket ligger i byggfasen så är en effektiv insats att öka livslängden på befintliga byggnader genom kontinuerligt underhåll och god förvaltning.

För byggnader från 60–70- och början av 80-tal där den tekniska livslängden har löpt ut har det varit svårt att motivera kostnaden för större renoveringar då rivning och nybyggnation kunnat göras till en lägre kostnad.

I samband med att ventilation uppdateras och görs mer energieffektiv utryms lokalerna vilket i sig möjliggör helrenovering av lokalerna som förlänger livstiden. För kommande bygg- och anläggningsgymnasium har Halmstad kommun för avsikt att ta ett större ansvar och minska klimatavtrycket.

Sunda Hus metodik används för att kvalitetssäkra materialval men inte i första hand för krav på lägsta klimatpåverkan.

Krav på fordon, inklusive arbetsmaskiner håller på att skrivas om för att efterfråga fossilfria drivmedel så långt det går.

3. ETT STABILT OCH HÅLLBART ENERGISYSTEM

En ökad elektrifiering är en del av lösningen för att klara klimatmålen. Med ett instabilt geopolitiskt läge i världen där energiförsörjningen är en utsatt måltavla blir en inhemsk energiförsörjning extra viktig.

Sverige har idag en hög egenproduktion av el men nätkapaciteten för att flytta elen dit den behövs är begränsad. Med en ökande elektrifiering av främst industri- och transportsektorn behövs en mer resurseffektiv användning av hela energisystemet.

Fjärrvärmens är en viktig faktor för att avlasta elnätet under kalla vinterdagar när effektuttaget på elnätet är högt. Fjärrvärmens har ett eget distributionsnät och belastar därmed inte elnätet. HEM:s projekt med låggradig fjärrvärme i Ranagård är ett intressant sätt att effektivisera användningen.

MÅL

1. Trygga en tillräcklig energitillförsel

Bedömningen är att målet kan nås men det geopolitiska läget är en stor osäkerhetsfaktor.

Genom att HEM medverkar i den kommunala projektsamordningsgruppen ökar förutsättningarna för att få med energiperspektivet i ett tidigt skede i samhällsutvecklingen. Kommunen deltog i det regionala projektet MarkEn som var en bred samverkan kring både tillgång på mark och energi.

För att effektbalansera belastningstoppar på elnätet inför HEM en ny effekttariff senast 2027. Det kommer att ge kunden löpande information om kostnaden och därmed incitament till en flexiblare elanvändning.

HEM gör både kort- och långsiktiga effektprognoser. Alla lokala och regionala elnätsinnehavare ska ta fram en nätutvecklingsplan som rapporteras till energimarknadsinspektionen senast den 31 december 2024. Innan dess ska samråd ha skett. Den redovisar förväntat behov av effekt och tillgänglig kapacitet i elnätet och börjar gälla från 1 januari 2025.

2. Öka lokal- och regionalproducerad energi

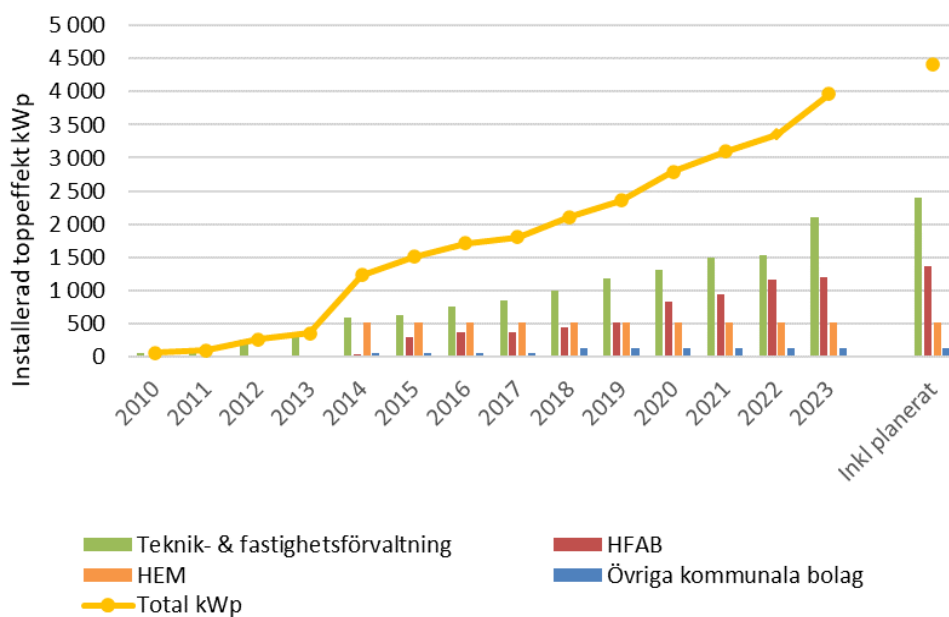
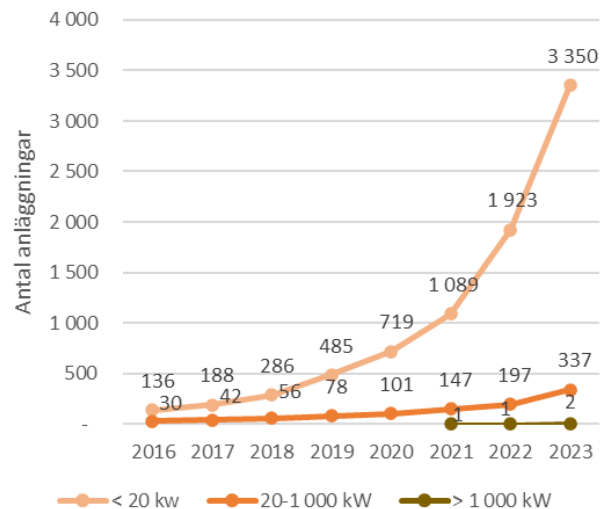
Bedömningen är att målet kommer att nås.

Med en snabbt ökande elektrifiering ökar också efterfrågan på fossilfri och förnybar el. Kommunen har sedan 2010 haft en snabbt uppåtgående kurva för solceller på kommunala tak vilket har gjorts möjligt genom att det sats av medel i budgeten för installationen och för att det finns en kunskap i organisationen. Numera prövas möjligheten för solceller redan i projekteringsfasen vid nybyggnationen.

Under energikrisen 2022 ökade intresset för att installera solceller på villataken som ett sätt att minska elkostnaderna. Utvecklingen accelererade under 2023. Den totala installerade effekten från nätanslutna solceller i hela kommunen ökade från 33 MW 2022 till 61 MW 2023.

Marknaden har svarat snabbt på den ökade efterfrågan på el och de ökade energipriserna har också gjort energiproduktion mer lönsamt. Däremot har inte lagstiftning och tillståndprocesser hängit med. Det finns flera privata aktörer som vill etablera mycket stora solcellsparker i landskapet. Främst på jordbruksmark vilket leder till en intressekonflikt mellan livsmedelsprodukt och energiproduktion som behöver hanteras. Tillståndsprövningarna sker idag hos Länsstyrelsen.

Solenergi i Halmstad
antal anläggningar 2016-2023

Det kommer in ansökningar om etablering av ny vindkraft i Halmstad. De vindkraftsanläggningar som idag finns i Halmstad är få och förhållandevis små. Vindkraftsetableringar har sedan länge en tillståndsprövning och kommunen har vetorätt och kan säga nej till vindkraftsetableringar. Den främsta anledningen till att det är så få vindkraftsverk är restriktioner från Försvarmakten.

Vintern 2024 startade kommunen upp arbetet med att ta fram ett tematiskt tillägg för lämpliga lokaliseringar av produktionsanläggningar för förnybar el i Halmstad.

Elnäten är idag inte anpassade till att ta emot så stora mängder el och nätkapaciteten blir en begränsande faktor. I nuläget tillåts inga nya produktionsanläggningar att ansluta till elnätet som är större än 43 kW. I praktiken är det endast små anläggningar på villor.

4. KLIMATSMART KONSUMTION

Till skillnad från produktionsbaserade utsläpp, som mäts utifrån vad som släpps ut inom territoriet, så utgår konsumtionsbaserade utsläpp på varor och tjänster som används i Sverige. Även om de är producerade någon annanstans i världen. Klimatbokslutet ger en insikt i hur stora de konsumtionsbaserade utsläppen är från de varor, produkter och tjänster som den kommunala verksamheten använder.

Kommunen hanterar enormt stora mängder livsmedel till förskolor, skolor och äldreboenden. År 2023 serverades 6,8 miljoner måltider så klimatavtrycket för kommunens hantering av livsmedel är stort. Totalt blir det cirka 5 000 ton koldioxidekvivalenter på ett år.

Med all kommunal verksamhet omsätts stora mängder varor och produkter som papper, möbler, fordon, maskiner och elektronik. Upphandling är kommunens starkaste verktyg.

Regelbundet underhåll är en avgörande faktor för livslängden. Inte minst för större investeringar som byggnader, där närmare en tredjedel av fastighetens totala miljöpåverkan sker under byggnadsfasen. Val av material har också stor betydelse. Traditionell betong ger en hög klimatpåverkan vid framställning, medan träbyggnader binder in kol under hela byggnadens livstid.

Det är ett generellt problem i branschen att ta tillvara och återbruka byggmaterial. Ofta saknas utrymme och möjlighet för mellanlagring av utrivet material tills det kan användas i lämpligt projekt. Affärsmodeller är inte riktigt på plats än men det finns initiativ som till exempel det nystartade projektet Bruka Halland [BRUKA Halland: En satsning på återbruk & cirkulär affärsutveckling](#)

Kommuner och andra investerare kan också påverka genom att investera fossilfritt och på så sätt förflytta kapital i en mer hållbar riktning genom att tillföra kapital till de bolag som verkar för Parisavtalets mål och Agenda 2030.

MÅL

1. Minskad klimatpåverkan från konsumtion av livsmedel

Bedömningen är att målet kommer att nås.

Måltidsservice arbetar sedan flera år aktivt med att minska klimatavtrycket. Bland annat genom att minska matsvinnet och vegetariska rätter.

Klimatavtrycket från livsmedelshanteringen rapporteras och följs upp i kommunens klimatbokslut.

2. Minskad klimatpåverkan från övriga konsumtionsvaror

Bedömningen är att det behövs fler insatser för att målet ska nås.

Upphandlingsenheten har anställt en hållbarhetsutvecklare för att kunna arbeta mer systematiskt med att ställa miljömässiga krav i upphandlingen.

Systemet Palats för återbruk av möbler inom och mellan förvaltningarna håller på att föras ut i organisationen. Kommunen har även avtal med leverantörer av begagnade möbler. Klimatbokslutet har visat att elektronikprodukter också står för en ansevärd del av kommunens utsläpp.

3. Öka återbruket från byggsektorn

Bedömningen är att målet inte kommer att nås.

Återbruk vid byggnation görs inte i någon nämnvärd omfattning. Det är främst när det av andra skäl som till exempel att bevara det kulturhistoriska värdet som material återbrukas. Till exempel interiör vid renovering av teatern.

Det är ett generellt problem i branschen att ta tillvara och återbruka byggmaterial. Ofta saknas utrymme och möjlighet för mellanlagring av utrivet material tills det kan användas i lämpligt projekt. Affärsmodeller är inte riktigt på plats än men det finns initiativ som till exempel det nystartade projektet Bruka Halland [BRUKA Halland: En satsning på återbruk & cirkulär affärsutveckling](#)

4. Klimatsmarta kapitalinvesteringar

Bedömningen är att det behövs fler insatser för att målet ska nås.

Vid investering i finansiella placeringar undersöks alltid om det förekommer underliggande aktörer/företag som prospekterar, exploaterar, utvinner, producerar eller raffinerar fossil energi och när sådana upptäckts görs inte någon investering. Kommunen låter en extern part göra djupanalyser av investeringarna även ur ett hållbarhetsperspektiv. Den senaste genomfördes för drygt två år. Då identifierades vissa innehav om delvis stod i strid med riktlinjerna. Dessa innehav avyttrades sedan.

En andel av kommunens finansiella placeringar har ett uttalat syfte om att investeras i företag med produkter och tjänster som leder till minskad klimatpåverkan. Det gäller inte för alla placeringar men andelen växer.

.....

Plan för energi och klimat är tillika den energiplan som ska finnas för varje kommun enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439) och förordning om kommunal energiplanering (1977:440).

Uppföljningen är sammanställd av miljöstrateg på kommunledningsförvaltningen. Statistik för den territoriella kommunen har hämtats från nationella databaser. Statistik och uppgifter för den kommunala verksamheten har samlats in från tjänstepersoner på nämnder som står som särskilt ansvariga för genomförande av åtgärder som planen tar upp.